

1. Pojam ustava, postupak za promjenu i donošenje ustava

Ustav je najviši opšti pravni akt u sistemu opštih pravnih akata jedne države, koji uređuje najbitnije odnose u državi: samu državnu organizaciju i ovlašćenja državnih organa, kao i slobode i prava građana. Određuje autoritet i ograničenja državnih institucija, a također i reguliše i štiti prava građana. Ustavi mogu biti pisani i nepisani, rigidni i fleksibilni.

Ustav određuje postupak promjene samog ustava. Prijedlog o promjeni ustava (RS) mogu podnijeti predsjednik republike, vlada i najmanje 30 zastupnika narodne skupštine⁽¹⁾ Ustav Republike Srpske, 1992, str. 40. O prijedlogu da se pristupi promjeni odlučuje narodna skupština većinskim glasom (dvije trećine od ukupnih glasova). Prijedlog o promjeni se daje na javnu raspravu, povjerenstvo za ustavna pitanja narodne skupštine utvrđuje prijedlog o promjeni i onda se glasa. Ako se ne usvoji, minimalno mora proći 3 mjeseca za ponovno prijedlaganje istog prijedloga.

2. Odnos ustava i drugih pravnih normi

U savremenim pravnim sistemima odnos između ustava i ostalih pravnih normi je riješen primjenom principa hijerarhije pravnih akata, odnosno hijerarhije pravnih normi.

Ustav je osnovni formalni izvor prava za svaku granu prava, tako da ustavno pravo ima centralno mjesto u pravnom sistemu, odnosno na vrhu je hijerarhije. Na vrhu nadležnosti svih pravnih normi u BiH je ustavni sud BiH. Ustav Republike Srpske nadlaže da svi ostali zakoni, statuti i opšti pravni akti moraju biti u saglasnosti sa ustavom Republike Srpske⁽¹⁾ Ustav Republike Srpske, 1992, str. 33.

3. Ustav i ustavno uređenje BiH ^{(2) Ustav Bosne i Hercegovine, 2009}

Ustav BiH je potpisan 14. decembra 1995. godine. Tekst ustava je 4. aneks usvojenog mirovnog sporazuma. BiH je definisana kao demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora. BiH je ustavom definisana kao država koja se sastoji iz 2 entiteta: Federacije BiH i Republike Srpske. Postoji državljanstvo BiH kojeg određuje parlamentarna skupština i državljanstvo entiteta kojeg određuju entiteti. Građanima su osigurana međunarodno priznata ljudska prava i osnovne slobode.

4. Nadležnosti i odnosi između BiH i entiteta ^{(2) Ustav Bosne i Hercegovine, 2009, str. 4—6}

Institucije BiH su nadležne između ostalog za vanjsku politiku, vanskotrgovinsku i carinsku politiku, monetarnu politiku, finansiranje institucija i međunarodnih obaveza BiH, politiku useljivanja i izbjeglica, provođenje međunarodnih i međuentitetskih pravnih propisa.

Institucije entiteta imaju pravo uspostavljati paralelne odnose sa susjednim državama sukladno suverenitetu i teritorijalnom integritetu BiH. Svaki entitet može sklapati sporazume sa državama uz saglasnost parlamentarne skupštine.

Sve vladine funkcije koje ustavom nisu izričito dodijeljene institucijama BiH su pod nadležnosti entiteta. Za sve odluke koje se protive ustavu, entiteti se pokoravaju ustavu BiH.

5. Parlamentarna skupština (stastav, izbor, mandat, način odlučivanja i nadležnosti) (2) Ustav Bosne i Hercegovine, 2009, str. 6–8

Parlamentarna skupština ima dva doma: **dom naroda** i **zastupnički dom**.

Dom naroda se sastoji od 15 delegata (10 iz Federacije i 5 iz RS). Delegates iz Federacije biraju delegati Doma naroda Federacije. Delegates iz RS bira Narodna skupština RS.

Zastupnički dom se sastoji od 42 člana (dvije trećine iz Federacije, jedna iz RS). Biraju se direktno iz entiteta sukladno prema izbornom zakonu.

Za donošenje zakona potrebna je saglasnost oba doma, a oni odlučuju glasanjem (dvije trećine potrebne uglavnom).

Parlamentarna skupština je nadležna za: donošenje zakona za provođenje odluka predsjedništva, odlučivanje o izvorima i visina sredstava za rad institucija BiH, odlučivanje o saglasnosti ratifikacije ugovora i ostale stvari koje su joj dodijeljene uzajamnim sporazumom entiteta.

6. Predsjedništvo BiH (izbor, mandat, sastav i nadležnosti) (2) Ustav Bosne i Hercegovine, 2009, str. 8–9

Predsjedništvo BiH se sastoji iz 3 člana, bošnjaka, hrvata i srbina, koji su izabrani direktno iz entiteta. Biraju se glasanjem prema izbornom zakonu, svaki građanin glasa za popunjavanje mjesta.

Mandat članova na prvim izborima traje (trajao) 2 godine, a budućih (sadašnjih) 4 godine. Članovi imaju pravo na jedan uzastopni mandat, a sljedeće 4 godine nemaju pravo da budu birani.

Predsjedništvo je nadležno za vođenje vanjske politike BiH, imenovanje veleposlanika BiH (Federacija ne može izabrati više od dvije trećine), zastupanje BiH u međunarodnim organizacijama i institucijama, vođenje pregovora o sklapanju međunarodnih ugovora, izvršavanje odluka parlamentarne skupštine i obavljanje drugi funkcija koje mu dodijeli Parlamentarna skupština ili na koje pristanu entiteti.

7. Savjet ministara BiH (imenovanje, mandat, sastav i nadležnosti) (2) Ustav Bosne i Hercegovine, 2009, str. 9–10

Predsjedništvo imenuje predsjedavajućeg Vijeća ministara. Predsjedavajući imenuje ministra vanjskih poslova, ministra za vanjsku trgovinu i druge ministre. Predsjedavajući i ministri čine vijeće ministara. Federacija ne može imenovati više od dvije trećine svih ministara. Vijeće ministara dužno je dati ostavku ako mu Parlamentarna skupština izglasi nepovjerenje.

Vijeće je obavezno da provodi politiku i odluke BiH u oblastima iz članka III, stavki 1., 4., i 5.

Imaju ministarstva: inostranih poslova, sigurnosti, odbrane, finansije i trezora, pravde, vanjske trgovine i ekonomski odnosa, komunikacije i prometa, ljudskih prava i izbjeglica, civilnih poslova.

8. Osnovna načela ustava RS (temelji ustavnog uređenja) (1) Ustav Republike Srpske, 1992, str. 3

Ustavno uređenje RS temelji se na: garantovanju i zaštiti ljudskih sloboda i prava, obezbjeđenju ravnopravnosti konstitutivnih naroda, socijalnoj pravdi, tržišnoj privredi,

višestranačkom sistemu, parlamentarnoj demokratiji i podijeli vlasti, slobodnim izborima, lokalnoj samoupravi, zaštiti prava manjina.

9. Pismo, jezik i državna obilježja u RS (1) Ustav Republike Srpske, 1992, str. 3—4

Službeni jezici u RS su jezik srpskoga naroda, jezik bošnjačkog naroda i jezik hrvatskog naroda. Službena pisma su ćirilica i latinica. Na mjestima gdje žive druge jezičke grupe u službenoj upotrebi su i njihovi jezici i pisma na način određen zakonom.

Republika ima zastavu, grb i himnu. Izgled, muzika i tekst se određuje ustavnim zakonom.

10. Ustavna koncepcija i ustavno regulisanje ustavnih prava i sloboda (lična prava i slobode, politička prava i slobode, ustavne nadležnosti, posebna prava i slobode, ostvarivanje i zaštita ljudski prava i osnovnih sloboda) (1) Ustav Republike Srpske, 1992, str. 4—12

Građani RS su ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima i jednaki pred zakonima.

Svako ima pravo na život.

Svako ima pravo na slobodu i ličnu bezbjednost (lične slobode se mogu lišiti samo po postupcima određenim zakonom).

Svako ima pravo na zaštitu prava pred sudom i na žalbu odluka o njegovom pravu (lica optužena imaju pravo na pravedno suđenje i odbranu).

Svako ima pravo na slobodu misli i izražavanje mišljenja.

Svako ima pravo vjeroispovjesti.

Svaki građanin kad napuni 18 godina ima pravo glasanja i pravo da bude birani.

Svako ima pravo slobodnog kretanja po teritoriji entiteta.

Svako ima pravo na brak (određen zakonom).

Svako ima pravo na zaštitu zdravlja.

Svako ima pravo na školovanje i slobodu rada.

Svako ima pravo na pridruživanje političkim partijama i učestvovanje u političkim demonstracijama.

11. Prava i dužnosti republike (1) Ustav Republike Srpske, 1992, str. 16—18

Prava i dužnosti Republike vrše ustavom određeni republički organi. Republički organi utvrđuju politiku, donose i izvršavaju zakone i druge propise i akte, i vrše zaštitu ustavnosti i zakonitosti.

Republika je dužna da obezbjedi i uredi: integritet, ustavni poredak i teritorijalnu cjelokupnost RS, bezbjednost, ustavnost i zakonitost, ljudska prava i njihovu zaštitu, bankarski i poreski sistem, sistem javnih službi, zaštitu svojine, radne odnose i zaštitu na radu, zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, zaštitu sredine, javno informisanje, međunarodnu saradnju.

12. Narodna skupština RS (izbor, nadležnost i način rada) (1) Ustav Republike Srpske, 1992, str. 18—24

Narodna skupština ostvaruje ustavotvornu i zakonodavnu vlast.

Narodna skupština odlučuje o promjeni ustava, donosi zakone, donosi plan razvoja i budžet, utvrđuje teritorijalnu organizaciju republike, raspisuje izbore za narodne poslanike i predsjednika republike, bira i imenuje funkcionere, vrši kontrolu rada vlade i

druge poslove u skladu sa ustavom.

Narodna skupština ima 83 poslanika koji se biraju direktnim glasanjem. Najmanje 4 člana svakog konstitutivnog naroda moraju biti zastupljena. Biraju se na 4 godine. Ima predsjednika i 2 potpredsjednika.

Narodna skupština radi u stalnom zasjedanju, a njih saziva predsjednik skupštine. Odlučuje većinom glasova.

13. Vijeće naroda (izbor i nadležnosti) (1) Ustav Republike Srpske, 1992, str. 22

Vijeće naroda ima po osam članova iz svakog konstitutivnog naroda i četiri člana iz reda Ostalih. Svaki konstitutivni narod ima isti broj predstavnika. Članove vijeća naroda biraju poslanici u Narodnoj skupštini. Mandat članova vijeća traje 4 godine.

Vijeća naroda ima ulogu kod usvajanja svih zakona i propisa koje izglasa Narodna skupština i pri zaštiti nacionalnih interesa konstitutivnih naroda.

14. Predsjednik republike (izbor, nadležnost, mandat, imunitet i akti koje donosi) (1) Ustav Republike Srpske, 1992, str. 24–28

Predsjednik republike predstavlja republiku. Predlaže Narodnoj skupštini kandidata za predsjednika vlade. Predlaže Narodnoj skupštini kandidate za predsjednika i sudije Ustavnog suda. Proglašava zakon nakon njegovo usvajanja u Narodnoj skupštini. Daje pomilovanja i dodjeljuje odlikovanja i priznanja. Saziva sjednice Vlade.

Predsjednik ima dva potpredsjednika iz različitih konstitutivnih naroda (oni sa najvećim brojem glasova tokom izbora iza predsjednika).

Predsjednika biraju građani direktnim glasanjem. Može biti izabran 2 puta uzastopno i mandat traje 4 godine.

15. Vlada RS (izbor, sastav, nadležnosti i akte koje donosi) (1) Ustav Republike Srpske, 1992, str. 28–30

Vlada ima izvršnu vlast u RS. Sjedište vlade je u Banjoj Luci.

Vladu čine predsjednik, dva potpredsjednika i ministri. Ima 16 ministara, 8 iz reda srpskog, 5 iz reda bošnjačkog i 3 iz reda hrvatskog naroda. Članove vlade bira Narodna skupština, na period od 4 godine.

Predsjednik vlade vodi predstavlja, vodi i usmjerava vladu i usklađuje njen rad. Potpredsjednici pomažu predsjedniku. Ministri podnose vladi prijedloge za uređivanje pitanja iz nadležnosti vlade. Ministri također obavještavaju vladu o svemu što je bitno za vođenje politike i odlučivanje vlade.

Vlada je nadležna za: da predlaže Narodnoj skupštini zakone, akte i druge propise, da obezbjeđuje sprovođenje i izvođenje zakona, propisa i akata, daje mišljenja o prijedlozima zakona, određuje unutrašnju organizaciju ministarstava i obavlja druge poslove u skladu sa ustavom.

16. Uslovi za zasnivanje radnog odnosa (3) Zakon o radu, 2016, str. 9

Radni odnos se ne može zasnovati sa osobom koja nije napunila 15 godina. Lica mlađa od 18 godina ne smiju stupiti u radni odnos ukoliko je povećana opasnost za zdravlje na poslu. Lica između 15 i 18 godina moraju imati ovlaštenje od doktora medicine da su sposobni zdravstveno da obavljaju rad.

17. Radna knjižica (3) Zakon o radu, 2016, str. 73—74

Radnik mora posjedovati radnu knjižicu. Radnom knjižicom se dokazuje staž osiguranja i drugi vidovi penzijskog staža radnika. Za vrijeme rada knjižica se nalazi kod poslodavca. Poslodavac je dužan radniku da vrati knjižicu uz zahtijev u potvrdu. Pri prestanku radnog odnosa poslodavac u knjižicu treba da unese vrijeme koje je radnik proveo u radnom odnosu i ovjeri pečatom i potpisom. Poslodavac ne smije zadržati knjižicu i u nju upisivati druge podatke osim onih o radnom stažu.

18. Probni rad (3) Zakon o radu, 2016, str. 12—13

Ugovorom o radu može se predvijeti probni rad. Probni rad može iznositi najviše 3 mjeseca. Poslodavac i radnik mogu otkazati ugovor o probnom radu i prije isteka roka. Radnik za vrijeme probnog rada ima sva prava iz radnog odnosa.

19. Pripravnici i volonteri (3) Zakon o radu, 2016, str. 16

Poslodavac može zaključiti ugovor o radu sa pripravnikom na onoliko koliko traje pripravnički staž propisan za zanimanje radnika. Ugovor se zaključuje u pismenoj formi i jedna kopija se podnosi zavodu za zapošljavanje.

Pripravnik je ona osoba koja je završila srednju, visoku školu ili fakultet i koja prvi put zasniva radni odnos u zanimanju za koje treba položiti stručni ispit. Za vrijeme pripravničkog staža pripravnik ima pravo na platu i sva druga prava u skladu sa zakonom i ugovorom o radu. Pripravnik ima pravo na dnevni odmor i između dva uzastopna radna dana.

20. Radni odnosi na određene i neodređeno vrijeme (3) Zakon o radu, 2016, str. 13

Ugovor o radu se može zaključiti na određeno i neodređeno vrijeme. Ugovor kod koga nije označeno vrijeme trajanje je ugovor na neodređeno vrijeme. Ugovor na određeno ne može biti duži od 2 godine. Radni odnos se prestaje istekom ugovora, ali se poslodavac i radnik mogu sporazumiti i produžiti ugovor jednom ili više puta. Ako radnik nastavi raditi uz izričitu ili prećutnu saglasnost poslodavca, njegov ugovor postaje na neodređeno vrijeme. Ako se radnik više puta zapošljava kod istog poslodavca na određeno vrijeme duže od 24 mjeseca u posljednje 3 godine, smatra se da je zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme.

21. Radno vrijeme (puno, skraćeno, prekovremeni rad, preraspodjela radnog vremena, noćni rad, jednokratno i dvokretno i rad u smjenama) (3) Zakon o radu, 2016, str. 18—22

Puno radno vrijeme iznosi 40 sati sedmično. Radnik može zaključiti ugovor sa samo jednim poslodavcem sa punim radnim vremenom.

Radnik može zaključiti više ugovora na nepuno radno vrijeme.

Prekovremeni rad je rad koji traje duže od propisanih 40 sati sedmično. Ne može trajati više od 10 sati sedmično, a izuzetno može na zahtijev radnika još 10 sati. Radnik ne može raditi više od 150 prekovremenih sati godišnje. Prekovremeni rad ne smije biti plaćen manje od 30% u odnosu na redovni rad. Lica mlađa od 18 godina, trudnice i samohrane majke ne smiju raditi prekovremeno.

Preraspodjelom se može radno vrijeme tokom jednog dijela godine povećati najviše

do 52 sata sedmično, a na sezonskim poslovima do 60 sati sedmično.

Noćni rad je rad između 22 i 06 sati. Mlađima od 18 godina i trudnicama je zabranjen noćni rad.

22. Odmori i odsustva (odmor u toku dana, dnevni, sedmični, godišnji odmor, plaćeno odsustvo i mirovanje radnog odnosa) (3) Zakon o radu, 2016, str. 22—27

Radnik koji radi puno radno vrijeme ima pravo na 30 minuta odmora dnevno koje se uračunava u radno vrijeme. Radnik ima pravo na dnevni odmor između 2 uzastopna radna dana u trajanju od 12 sati. Radnik ima pravo na sedmični odmor u trajanju od 24 sata. Radnik koji ima najmanje 6 mjeseci neprekidnog rada ima pravo na godišnji odmor od 18 dana (radnici sa manje od 6 mjeseci imaju jedan dan na svaki mjesec). Radnik se ne može odreći prava na godišnji odmor.

Radnik ima pravo na plaćeno odsustvo 5 dana godišnje (stupanje u brak, porođaj supruge, teže bolesti ili smrt u porodici). Radnik ima pravo na 3 dana neplaćenog odsustva.

Mirovanje radnog odnosa može biti usljed služenja vojnog roka ili obavljanja javne funkcije u državnom organu.

23. Obezbjeđenje zdravstvene zaštite na nivou republike i jedinice lokalne samouprave (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 2—4

Zdravstvena zaštita se obezbjeđuje promocijom zdravlja, prevenciji i liječenjem bolesti i stanja, rehabilitacijom oboljelih, obezbjeđenju lijekova i medicinskih sredstava i zaštitom životne i radne sredine.

Obezbjeđenje zdravstvene zaštite na nivou republike zasniva se na elementima ekonomske, socijalne i zdravstvene politike kojima se stvaraju uslovi za provođenje zdravstvene zaštite (nadzor nad radom zdravstvenih ustanova, planiranje programa za provođenje zdravstvene zaštite, oprema i održavanje zdravstvenih ustanova, itd).

Obezbjeđenje zdravstvene zaštite na nivo lokalne samouprave obuhvata aktivnosti od interesa za građane na teritoriji lokalne samouprave (uspostavljanje ambulanti porodične medicine, praćenje rada prim. zdrav. ustanova, sufinansiranje operme i održavanja zdr. ustanova, provođenje specifičnih aktivnosti za zaštitu sredine, itd).

24. Načela zdravstvene zaštite (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 4—5

Zdravstvena zaštita se sprovodi na načelima jednakosti (građani sa istim problemima dobijaju istu njegu), dostupnosti (obuhvata fizičku i geografsku dostupnost), sveobuhvatnosti (timovima porodične medicine na primarnom nivou zdr. zaštite) i kontinuiteta (neprekidno praćenje na nivou prim. zdr. zaštite kroz sva životna doba).

25. Prava i obaveze građana i pacijenata (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 5—9

Svaki građanin ima pravo na zdravstvenu zaštitu uz poštovanje najvišeg standarda ljudskih prava i vrijednosti. Zdravstvene ustanove moraju građanima garantovati pristup uslugama. Građanin ima pravo na slobodan izbor doktora. Građanin je obavezan da u skladu sa svojim znanjem pruži hitnu pomoć.

Pacijenti imaju pravo na informaciju o svom stanju, ima pravo na izbor medicinskog tretmana i da ga odbije. Pacijent ima obavezu da aktivno učestvuje u unaprijeđenju i očuvanju svog zdravlja, poštuje uputstva zdravstvenog radnika i poštuje kućni red.

26. Nivoi zdravstvene zaštite (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 9–11

Ima primarni, sekundarni i tercijarni nivo.

Primarni nivo obuhvata: aktivnosti promocije zdravlja, edukaciju građana, prevenciju i liječenje bolesti i povreda, hitnu pomoć, dječiju i opštu stomatologiju, zaštitu i unaprijeđenje mentalnog zdravlja, palijativnu njegu i obezbjeđivanje lijekova.

Sekundarni nivo obezbjeđuje specijalizovanu zdravstvenu zaštitu putem bolnica, specijalističkih ambulanti i centara.

Tercijarni nivo obezbjeđuje visokospecijalnu zdravstvenu zaštitu koja se ne obezbjeđuje na sekundarnom nivou. Vršiti se u bolnicama, specijalističkim centrima i zavodima. Dopunjuje sekundarni nivo.

27. Vrste zdravstvenih ustanova (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 11

Zdravstvene ustanove mogu biti privatne ili javne.

Ustanove su: ambulante porodične medicine, stomatološke ambulante, domovi zdravlja, apoteke, specijalističke ambulante, specijalistički centri, bolnice, zavodi, laboratorije i banke biološkog materijala i matičnih ćelija.

28. Radno vrijeme u zdravstvenoj ustanovi (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 20

Domovi zdravlja, bolnice, zavodi za forenzičku psihijatriju, ortopediju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju i domovi za zdravstvenu njegu su obavezni obezbjeđiti zdravstvenu njegu 24 časa dnevno. Rad u tim ustanovama podrazumijevaju rad u smjenama, dvokratno radno vrijeme, pripravnost i dežurstvo.

29. Nadzor nad radom u zdravstvenoj ustanovi (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 30–31

Nadzor nad radom su one aktivnosti koje utvrđuju da li se rad u zdravstvenim ustanovama radi u skladu sa propisima i dostignućima moderne medicine.

Obuhvata unutrašnji nadzor (sama zdravstvena ustanova), stručni nadzor (komisije ili pojedini eksperti preko ministarstva), nadzor nad zakonitošću rada (ministarstvo preko komisija) i inspekcijски nadzor (u skladu sa zakonom o inspekcijama).

30. Organi zdravstvene ustanove (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 19–20

Organi zdravstvene ustanove su direktor i upravni odbor. Direktora i upravni odbor imenuje i razriješava osnivač zdravstvene ustanove.

Svaka zdravstvena ustanova ima svoj statut, koji utvrđuje unutrašnju organizaciju i nadležnost, upravljanje i poslovanje ustanove.

Zdravstvena ustanova ima stručno tijelo koje čine kolegijum (suštinska pitanja u vezi primjene doktrina) i etički odbor (prati poštivanje etički načela).

31. Statut zdravstvene ustanove (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 19

Status je dio organa zdravstvene ustanove.

Svaka zdravstvena ustanova ima svoj statut, koji utvrđuje unutrašnju organizaciju i nadležnost, upravljanje i poslovanje ustanove. Saglasnost za statut daje osnivač zdravstvene ustanove uz mišljenje ministarstva.

32. Finansiranje zdravstvene ustanove (4) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2009, str. 29—30

Zdravstvena ustanova ostvaruje finansijska sredstva od fonda, budžeta republike i lokalne samouprave, osiguravajućih organizacija, korisnika ustanove i nastavne ili naučnostistraživačke djelatnosti.

Fond ugovara pružanje zdravstvenih usluga sa ustanovama na osnovu zdravstvenog stanja stanovništva i starosne strukture, potrebnog obima i ekonomskih mogućnosti.

33. Obavezno zdravstveno osiguranje (osiguranici) (5) Zakon o zdravstvenom osiguranju, 1996, str. 1—2

Ostvarivanje prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja obezbjeđuje Fond zdravstvenog osiguranja RS i poslodavci.

Obavezno osigurana lica su: lice u radnom odnosu, lice koje samostalno obavlja privrednu ili profesionalnu djelatnost kao osnovno zanimanje, lice koje obavlja sveštenu dužnost, lice koje obavlja poljoprivrednu djelatnost, borci, ratni-vojni-invalidi i porodice poginulih boraca, zaposleni za čijim je radom prestala potreba, nezaposlena lica sa srednjom, višom ili visokim obrazovanjem dok su prijavljeni na birou zapošljavanja, vanredni student, korisnik penzije i izbjegla i raseljena lica.

34. Prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja (5) Zakon o zdravstvenom osiguranju, 1996, str. 3—5

Prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja su zdravstvena zaštita i naknada plate za vrijeme privremene nesposobnosti za rad.

Zdravstvena zaštita obuhvata medicinske mjere za unaprijeđenje i sprječavanje bolesti, ljekarske preglede, liječenje i druge vrste medicinske pomoći, lijekove i pomoćni medicinski materijal. Obim sadržaja određuje Fond.

Privremenu nesposobnost za rad utvrđuje ljekar pojedinac do 30 dana, a za više od 30 dana nadležne ljekarske komisije. Naknadu plate u prvih 120 dana vrši poslodavac, a poslije toga do 12 mjeseci Fond.

35. Lično učešće osiguranih lica u troškovima zdravstvene zaštite (5) Zakon o zdravstvenom osiguranju, 1996, str. 6

Osigurana lica učestvuju u troškovima zdravstvene zaštite. Skupština Fonda određuje visinu učešća i kategorije osiguranih lica osiguranih lica koji podliježu učešću. Fond uzima u obzir težinu bolesti, visinu troškova ispitivanja i liječenja, imovno stanje osiguranika.

Ličnom učešću ne podliježu trudnice i žene sa dijeteom do 1 godine života, djeca do 15 godina života, oboljeli od određenih zaraznih bolesti i stara lica.

36. Osiguranici (utvrđivanje svojstva osiguranika na penzijsko invalidsko osiguranje) (5) Zakon o zdravstvenom osiguranju, 1996, str. 1—3

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se i koriste pod uslovima propisanim zakonom. Obim prava zavisi od dužine penzijskog staža osiguranika i visine plata na koje je uplaćen doprinos.

Prava su lična prava i ne mogu se prenositi niti nasljeđivati.

Osiguranici su zaposlena lica, lice koje obavlja sveštenu dužnost, lice koje obavlja samostalnu djelatnost, lice koje obavlja poljoprivrednu djelatnost.

37. Doprinosi za penzijsko-invalidsko osiguranje

Obaveznik doprinosa je fizičko lice i rezident RS i to: zaposleno lice, lice imenovano za javnu dužnost i koje ostvaruje platu, zaposleno lice kod nerezidenta RS, vlasnik ili suvlasnik radnje, lice koje ostvaruje prihod iz autorskih prava, profesionalni sportisti, nezaposleno lice koje je prijavljeno na biro za zapošljavanje, vjerski službenici, itd.

Stope doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje je 18,5%.

38. Prava iz penzijskog-invalidskog osiguranja (6) Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, 2011, str. 11–12

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja su: starosna penzija (u slučaju starosti sa najmanje 15 godina staža i 65 godina života), raspoređivanje na drugo radno mjesto, prekvalifikacija, novčane nadoknade ili invalidska penzija (u slučaju invalidnosti), porodična penzija (u slučaju smrti osiguranika).

39. Prava po osnovu invalidnosti (6) Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, 2011, str. 16

Osiguranik kod kojeg je utvrđena smanjena radna sposobnost ima pravo na raspoređivanje na drugo radno mjesto, prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, novčanu naknadu sa smanjenom radnom sposobnošću.

40. Pojam invalidnosti (6) Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, 2011, str. 14

Invalidnost je kada se utvrdi da zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju, koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili rehabilitacijom, postoji smanjenje ili gubitak sposobnosti za rad na radnom mjestu.

41. Povreda na radu (6) Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, 2011, str. 15

Povredom na radu smatra se povreda poruzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili hemijskim djelovanjem i drugim promjenama fiziološkog stanja organizma ako je takva povreda uzročno vezana za obavljanje posla. Također povrede koje osiguranik pretrpi na redovnom putu do posla i povrede iz nesretnih okolnosti ili dejstvom viših sila.

42. Profesionalne bolesti (6) Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, 2011, str. 15

Pod profesionalnim bolestima se smatraju bolesti nastale u toku osiguranja i koje su posljedica dužih, neposrednih uticaja procesa rada i uslova rada na radnim mjestima, odnosno poslovima koje je osiguranik obavljao. Pravilnik o listi profesionalnih bolesti određuje ministar uz mišljenje ministra zdravlja.

43. Prevencija invalidnosti

Pod prevencijom se podrazumijeva spriječavanje pojavljivanja fizičkog, intelektualnog, psihijatrijskog ili čulnog oštećenja, odnosno spriječavanje trajnih funkcionalnih ograničenja.

Prevencija obuhvata primarnu zdravstvenu zaštitu, prenatalnu i postnatalnu njegu, obrazovanje i ishranu, imunizaciju protiv zaraznih bolesti, ali prvenstveno sigurnosne propise, programe za spriječavanje nesreća.

Literatura:

- (1) *Ustav Republike Srpske*. Službeni glasnik Republike Srpske. 1992. 21/92, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05. [28. 02. 1992.]
- (2) *Ustav Bosne i Hercegovine*. Službeni glasnik BiH. 2009. 25/09. [31. 03. 2009.]
- (3) *Zakon o radu*. Službeni glasnik Republike Srpske. 2016. 1/16. [29.12.2015.]
- (4) *Zakon o zdravstvenoj zaštiti*. Službeni glasnik Republike Srpske. 2009. 106/09. [09. 11. 2009]
- (5) *Zakon o zdravstvenom osiguranju*. Službeni glasnik Republike Srpske. 1996. 10/96. [27. 05. 1996]
- (6) *Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju*. Službeni glasnik Republike Srpske. 2011. 134/11. [23. 12. 2011.]

Licenca:

Ovo djelo, čiji je autor Dino Duratović, je dano na korištenje pod licencom [Creative Commons Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hr). Da vidite kopiju licence, posjetite: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hr>.